

Verslag online minisymposium stipendiaatswisseling

Gabriël van den Brink, voorzitter van de Wetenschappelijke Raad van het Thijmgenootschap opende de bijeenkomst. Emma Cohen de Lara, ontvangster van het tweede stipendium van het Thijmgenootschap sprak woorden van dank uit – het was een genoegen om samen met de auteurs aan *Plato en de Sofisten* te werken, en om het Thijmgenootschap beter te leren kennen.

Diederik Boomsma, raadslid voor het CDA in Amsterdam, nam het boekje *Plato en de Sofisten* in ontvangst. Als raadslid zei hij de problematiek die in *Plato en de Sofisten* besproken wordt goed te kunnen herkennen. Volgens Boomsma hadden de oude Grieken goed ingezien dat voor het goed functioneren in een democratie zowel burgers als politici gevormd moeten zijn in het ontwikkelen van goed oordeelsvermogen, met een heldere blik niet het particuliere belang op de korte termijn maar op het algemeen belang, wat altijd lange termijn is want anders is het niet algemeen. Het vergt in de politiek een constante zelfcorrectie om gericht te blijven op het algemeen belang, en te proberen om dat steeds met argumenten te onderbouwen. Het is ook cruciaal om vast te houden aan de gedachte dat je de andere partijen met wie je debatteert ook daadwerkelijk met argumenten probeert te overtuigen, hoe vaak dat ook eigenlijk mislukt. Want de verleiding is groot om er een retorisch spel van te maken en punten te scoren, en geen betoog te houden. Dan wordt er geen beroep gedaan op een verheffende visie, een gemeenschappelijk project van leven en samenleven, maar aan angst. Plato en andere klassieke denkers hebben diep nagedacht over het feit dat de democratie niet alleen institutionele en materiële voorwaarden kent – dat het leger in de kazerne blijft, en er genoeg te eten is – maar ook morele voorwaarden, waarvan het probleem is dat de democratie ook een dynamiek kan oproepen die de morele voorwaarden juist ondermijnt.

Bij democratie ligt de macht namelijk letterlijk bij het getal, de kwantiteit; gelijkheid is het centrale idee. Gelijkheid voor de stembus en voor de rechter kan de suggestie wekken dat er ook gelijkheid bestaat tussen onderbouwde en niet-onderbouwde ideeën; maar er is natuurlijk geen fundamentele gelijkheid van karakters en argumenten. Als het ene argument gelijk wordt gezien aan het andere, dan is er feitelijk manier een soort verwantschap tussen relativisme en de democratie. En zo kan de verabsolutering van gelijkheid leiden tot een gesloten geest. Dan gaan we niet eens meer op zoek naar het betere argument, ook niet in de politiek. Dan erodeert het vertrouwen in autoriteit en instituties; de politiek hoeft en kan zich in een relativistische cultuur immers niet meer verantwoorden met redelijke(re) argumenten. Mogelijk ligt hier een belangrijke taak van het onderwijs: hoe train je jongeren juist in het nadenken en redelijk argumenteren? Socrates enthousiaste pogingen gedaan om zijn gesprekspartners juist hun beperkingen te doen inzien, zelfkritiek te ontwikkelen, als voorwaarde voor een echt vrije geest. In reactie op de bijdrage stelde Emma Cohen de Lara dat de Socratische dialoog dé onderwijsmethode is waar onze tijd om vraagt.

Wim van de Donk, voorzitter van het bestuur van het Thijmgenootschap, bedankte vervolgens de vertrekkend stipendiaathouder voor haar actuele bundel en introduceerde de opvolger voor het stipendiaat: Robert van Putten. Hij studeerde filosofie en bestuurskunde en promoveerde in het voorjaar van 2020 op het proefschrift *De ban van beheersing: naar een reflexieve bestuurskunst*. In zijn promotieonderzoek analyseerde hij het moderne ideaal van maakbaarheid in beleid en politiek en hoe je daar – mede geïnspireerd door de christelijke traditie – anders naar kan kijken.

In een vraaggesprek met Gabriël van den Brink ontvouwde Robert van Putten zijn plannen voor de invulling van het stipendium. Komend jaar verlegt hij zijn aandacht naar maakbaarheid in de samenleving. Die maakbaarheid uit zich vandaag de dag onder andere in de prestatimaatschappij. Dat thema is de laatste jaren nadrukkelijk op de publieke agenda gekomen, jongeren en ouderen lijden aan vermoeiende en gekmakende prestatiedruk. Daartegenover wil Van Putten nadenken over rust en ontspanning, en doet dat onder de prikkelende titel: *De jacht naar rust: het tegoed van het christendom*. Zijn zorg is dat de huidige zoektocht naar rust de vreugde en inspiratie vanuit de christelijke traditie mist. In het christendom is rust geen noodzakelijk kwaad en ook niet slechts een instrument tot betere prestaties, maar intrinsiek waardevol. Dat perspectief wil hij met een groep auteurs komend jaar voor het voetlicht brengen. Naast een bundel hoopt hij – onder het voorbehoud van corona-ontwikkelingen – rond de zomer ook een masterclass te organiseren. Dit project brengt belangrijke christelijke denkers over (on)rust ter sprake (zoals Augustinus, Eckhart en Kierkegaard), centrale praktijken van rust (zoals de sabbat, liturgie en het monastieke leefritme) en het verbindt rust met het actieve leven (zoals op het terrein van pedagogiek, politiek en professioneel handelen). Voor Van Putten is rust geen terugtrekkende beweging die onverschillig staat tegenover maatschappelijk leed en het verlangen naar sociale verandering. Integendeel, precies dit verlangen naar een betere samenleving stimuleert hem juist tot nadenken over rust.